

TEKNOFEST

HAVACILIK, UZAY VE TEKNOLOJİ FESTİVALİ

ENGELSİZ YAŞAM TEKNOLOJİLERİ YARIŞMASI

PROJE DETAY RAPORU

PROJE ADI: SESSİZ ÇIĞLIKLAR

TAKIM ADI: SESSİZ YILDIZLAR

Başvuru ID: 34223

TAKIM SEVİYESİ: Lise

İçindekiler

Proje Özeti

Problem Durumunu Tanımlanması

Çözüm

Yöntem

Yenilikçi Yönü

Uygulanabilirlik

Tahmini Maliyet ve Proje Zaman Planlaması:

Proje Fikrinin Hedef Kitlesi (Kullanıcılar)

Riskler

Kaynaklar

1. Proje Özeti (Proje Tanımı):

İşitme kaybı olan bir kardeşim var. 3. sınıfa gidiyor ve işitme cihazı kullanıyor. İşitme kaybı çok olmadığı ve işitme cihazıyla hayatını devam ettirebildiği için normal bir okula gidiyor. Ancak aklıma takılan bir soru vardı. Kardeşim hiç duymasaydı eğitim hayatı nasıl olurdu? Ya da bizim kullandığımız bütün kaynakları, materyalleri nasıl kullanacaktı?

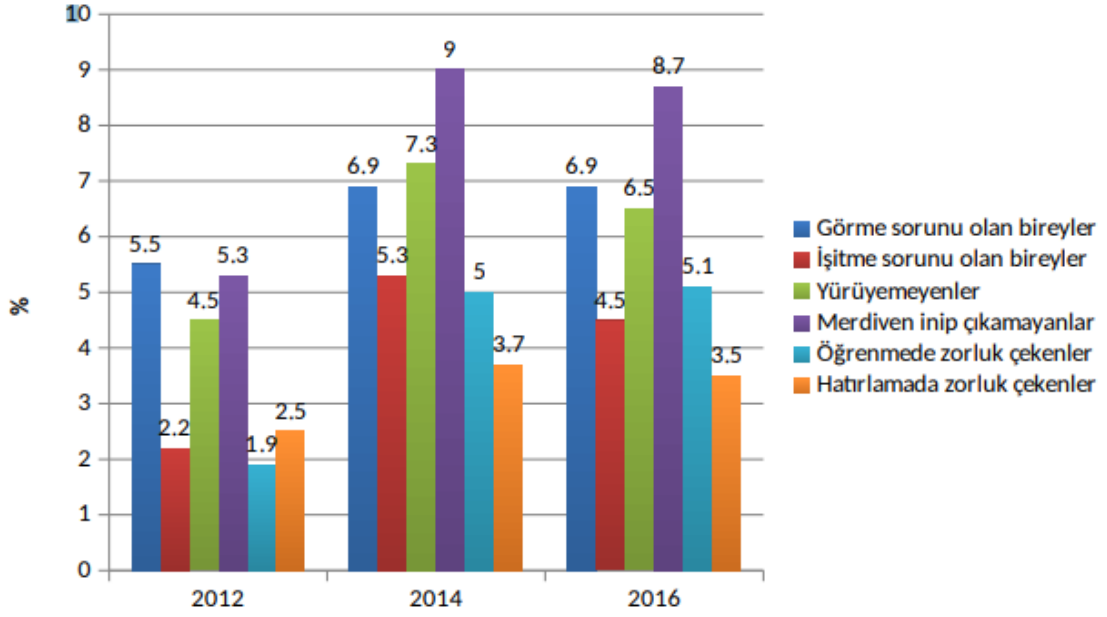
Hiç duymayan biri için resimler çok büyük bir önem teşkil etmektedir. Çünkü bütün kelimeler görsellerle anlatılmaktadır.

İşitme engelliler okulunda okutulan kitaplar, kaynaklar ve materyaller işaret dili anlamında oldukça yetersiz kalmaktadır. Ancak araştırmalarım sonucunda işitme engellilerin eğitim hayatını kolaylaştıracak, kitap okumalarını sağlayacak yeterli materyaller olmadığını tespit ettim. Şu an işitme engellilerin okulunda okutulan kitaplar normal okullarda okutulan kitapların aynısıdır. Mesela, Türkçe dersindeki deyimler konusu işitme engelliler okulunda nasıl işlenir? Ya da günlük hayatta işitme engellilerin deyimleri kullanabilmeleri için nasıl bir çalışma yapmalıyız? gibi sorulardan yola çıkarak duymayan insanların kullanacağı ve eğitim hayatına gerçek anlamda katkı sağlayacağını düşünerek işaret diliyle deyimler kitabını oluşturmaya karar verdik. Günlük hayatta kullanılan deyimleri listeleyip alfabetik sıraya koyduk. Deyimlerde yer alan her bir kelimeyi işaret diliyle temsil eden temsil eden görseller oluşturduk. Bu sayede işitme engelli bireylerin hem günlük konuşma dilinde kullanılan deyimleri öğrenmelerini kolaylaştırdık hem de işaret diliyle bir kitap yazıp bu konuya dikkat çekmiş olduk.

2. Problem Durumunun Tanımlanması:

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) , Avrupa Birliği(AB) Türkiye rakamlarına göre dünyada 1 milyar engelli olduğunu göstermektedir(Engelsiz Yaşam Derneği, 2010). Türkiye’de bu sayı 2021 ağustos ayında yayınlanan Ulusal Engelli Veri Sisteminde yer alan engelli birey sayısı 2.511.950 dir (Büyükbayrak,2020).

HAZİRAN AYI
HAYATILIK, UZAY VE TEKNOLOJİ FESTİVALI

TABLO 1

Tabloda 15 yaş üzeri bireylerin yıllara göre engellilik durumu gösterilmiştir. (Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2021).Sağlık Bilimleri Üniversitesi Öğretim Üyesi ve Ümraniye Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kulak Burun Boğaz (KBB) Uzmanı Prof. Dr. Aslı Şahin Yılmaz, dünyada 466 milyon işitme engelli birey bulunduğunu belirtmiştir. Bu rakamın 34 milyonunu çocuklar oluşturmaktadır. Daha da dikkat çeken ise 2050 yılında her 10 kişiden birinin işitme engelli olacağına uzmanlar tarafından tahmin edilmesidir(Rakipoğlu, 2019).

Hiç duyamayan ya da kısmen duyamayan insanlara kişilere işitme engelli denir. İşitme kaybının bir takım nedenleri vardır. Bu nedenler üç farklı dönemde ortaya çıkabilir. Doğum öncesi, doğum sırası, doğum sonrası. Doğum öncesinde genetik yatkınlık, annenin hastalık geçirmesi, ilaç kullanımı gibi sebepler yer alır. Doğum sırasında Bebeğin oksijensiz kalması, zayıf doğması gibi sebepler vardır. Doğum sonrasında ise çocuğun havale geçirmesi ya da başka hastalıklar geçirmesi işitme kayıplarına sebep olmaktadır.

İşitme kaybının derecesi (dBHL)	
10-15	Normal işitme
16-25	Çok hafif derecede işitme kaybı
26-40	Hafif derecede işitme kaybı
41-55	Orta derecede işitme kaybı
56-70	Orta ileri derecede işitme kaybı
71-90	İleri derecede işitme kaybı
91 dB ve üstü	Çok ileri derecede işitme kaybı

TABLO 2

Tablo 2’de işitme kayıplarının dereceleri gösterilmiştir.(Sevinç, Aslan ve Özkan, 2015)

İşitme kayıp dereceleri arttıkça duyma oranları azalmaktadır. Az duyan ya da hiç duyamayan insanların günlük hayatları zorlaştığı gibi eğitim hayatları da oldukça zordur.

İşime Kaybının Derecesi	Etkilenim	İhtiyaçlar
16-25 dB Çok Hafif Derecede	Gürültülü ortamlarda veya 1 metre uzaklıktaki konuşma sinyallerinin %10'unu kaçırabilir.	Sınıfta tercihli oturma ve hafif kazançlı işitme cihazından yararlanabilir.
26-40 dB Hafif Derecede	Sessiz konuşmalarda zorluk çeker. Ünsüzleri konuşma sırasında algılamada güçlük yaşanır. Hafif derecede dil gecikmesi, hafif derecede konuşma problemleri ve dikkat problemleri olabilir.	Hafif kazançlı işitme cihazı, dudak okuma eğitimi. Konuşma terapisi. Tercihli oturma.
41-55 dB Orta Derecede	Konuşmayı anlamada zorluk çekebilir. Konuşmaların % 50'sini kaçırabilir. Konuşma problemleri, dil gecikmesi, öğrenme problemleri ve dikkat problemleri yaşayabilir.	İşitme cihazından, işitsel ve konuşma dil eğitiminden yararlanabilir. Sınıfta tercihli oturulmakta fayda vardır.
56-70 dB Orta İleri Derecede	Cihazsız konuşma seslerinin çoğunu kaçırır. Çevresel sesleri ayırt eder. Konuşma problemleri, dil gecikmesi, öğrenme güçlüğü ve dikkat problemleri yaşayabilir.	İşitme cihazı, işitsel eğitim, konuşma dil eğitimi ve tercihli oturmadan faydalanmalıdır.
71-90 dB İleri Derecede	Normalde hiçbir konuşma sesini duyamaz. Bir adım uzaktan çok yüksek sesleri duyabilir. Şiddetli konuşma problemleri, belirgin dil gecikmesi, öğrenme güçlüğü ve dikkat problemleri yaşarlar.	İşitme cihazı, işitsel eğitim, total iletişim yöntemleri yardımcı işitme cihazları (FM, vibrotaktik cihazlar vb.), tercihli oturma düzenine ihtiyaç vardır.
91- ↑ dB Çok İleri Derecede	Bazı şiddetli sesleri duyabilir fakat hiçbir zaman iletişim için işitme duygusunu kullanamaz. Yukarıda bahsedilen tüm dil konuşma ve davranış problemlerini yaşar.	İşitme cihazı ve yukarıda bahsedilen tüm ihtiyaçlar geçerli olmaktadır. Yoğun özel eğitim şarttır. Koklear implantasyon için aday olabilirler.

TABLO 3

Tabloda 3'de duyma kayıp dereceleri ve bunların çocuk üzerindeki etkileri gösterilmiştir.(Sevinç, Aslan, ve Özkan, 2015).

Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de duyamayan insanlara sağır ve dilsiz denilmektedir. Halbuki dilsiz sözcüğü onlar için çok ağır anlamlar ifade etmektedir. Bu tür insanlar sesleri hiç duymadıkları için konuşma yeteneğini kazanamazlar. Kendilerini yeteri kadar ifade etmeleri ve toplum içinde kendilerini daha güvende hissetmeleri için yeterli desteğe ve iyi bir eğitime ihtiyaçları vardır. İşitme engellilerin okutulduğu ayrıca bir okul bulunmaktadır fakat işitme engellilerin okullarındaki tüm materyaller, yazılı ve basılı yayınlar diğer okullardaki kullanılan materyallerden farksızdır. Ancak özellikle işitme engellilerin eğitim gördükleri okullarda kendi özel durumlarına ait kitapların olmadığı diğer okullarda okutulan ders kitaplarının kendilerine verildiğini öğrendim(Şimşek, Karasu, 2016). İşitme engelliler okulunda çalışan öğretmenlerin kendi çabalarıyla eğitim öğretim faaliyetlerini yürütmeye çalıştıkları, illüstrasyonların öğrenci gelişim seviyelerine uygun olmadığını ve günlük yaşantıları ile örtüşmediğini öğrendim(Özcan, 2010). İşitme engellilerin odak noktası olan illüstrasyon kelimesinin TDK'ye göre anlamı 'resimleme' şeklindedir. Resimleme ve işaret dili işitme engellilerin bir konuyu anlamalarında en önemli faktördür. İşitme engellilerin eğitim seviyelerine ve kendilerine uygun yeterli materyal kullanılmaması dolayısıyla ders konularında büyük eksikliklere yol açmaktadır. Zihinsel bir problemi olmayan işitme engelli insanlar eğitimlerinde yeteri kadar desteklendiği takdirde hem çalışma alanlarında hem de toplum içinde normal bireyler gibi hayatlarını devam ettirebilirler. Daha sonra öğretmenimle ilimizde bulunan işitme engelliler okulunda çalışan bir öğretmenle görüşüğünü ve sadece TDK'ye ait işaret dili sözlüğü bulunduğunu söyledi. Derslerde büyük ölçüde EBA'dan yararlandıklarını ancak yazılı-basılı bir kaynak bulunmadığını söyledi.

Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de işitme engelli bireylerin eğitimi için yeterli yazılı basın ve materyal bulunmaması büyük bir sorun teşkil etmektedir. Bu alanda günümüze kadar yapılan çalışmaların çözüm bulamadığı nokta işitme engellilere yönelik ders kitapları olmuştur. Özellikle bu alanda günümüze kadar yapılan çalışmalarda işitme engellilere yönelik ders kitaplarına ait sorulara çözüm üretilmiştir. Bahsi geçen araştırmalardan da anlaşılacağı üzere işitme engellilerin eğitiminde yer alan kitap, ders araç ve gereçler onlar için hayati önem arz etmektedir. Bütün bunlardan hareketle onların eğitim hayatını kolaylaştıracak ve bundan sonra yapılacak çalışmalara örnek teşkil edebilecek günlük konuşma dilinde kullanılan deyimler kitabını oluşturmaya karar verdim. Yazılı ve görsel kaynaklar işitme engelliler için büyük önem arz etmektedir. Bu alandaki yetersizliği tamamen ortadan kaldırmam imkansız olsa da projemizin sorunu ortadan kaldırmaya yönelik atılmış büyük bir adım olacağını düşünüyorum.

3. Çözüm:

Dünyada ve Türkiye’de işitme engellilere ait eğitim materyallerinin yok denecek kadar az olmasından yola çıkarak, onların hem günlük hayatta kendilerini ifade etmelerini hem de eğitim hayatlarını kolaylaştırmak amacıyla işaret dili ile yazılmış deyimler kitabını oluşturduk. Aynı zamanda kitabımız seslendirilmiş olup görme engelli kardeşlerimiz içinde sesli kitap haline gelmiştir. Oluşturduğumuz bu materyal hem basılı hem de dijital ortamda işitme engelliler için ilk kaynak olacaktır.

Açık Bırak Kapımak: Gerektiğinde bir yeniden biçimlendirmek dönmek, ileriye düşünmek, kesip atmamak gibi olmak.

Ağız Kulaklarına Varmak: Çok sevinmek, sevindiği onun hâliinden belli olmak.

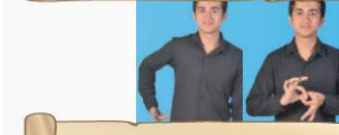
Ağız Kalabalık : Çok ve manasız, saçma sapan, tutarsız sözler söylenir.

Düşüncesi Almak: Çekiciliği, ile büyülemek, dikkat çekmek.

Bacak Kadar: U fak tasarımı; kısa boylu kimse.

Bel Bağlamak: Onak, inanmak.

Bahsettiği Girmek : kullanımı hakkında bir iddiadan bahsetmek konusunda iddialı.

Bal Gibi : Pekâlâ, adamıllı, çok iyi, gereği gibi.

Ocağına yardım etmek için başvurmak, korunmak için sığınmak

Ok Yaydan Çıkmak: Geri dönülemeyecek bir iş yapmak, söz söylemek ya da bir harekette olmak.

Ocağına İnci Dikmek: Birinini barkını dağıtmak, düzenini alt yerleştirmek, evini yıkıp toparlamayacak hale getirmek.

Oğul Vermek: Oğul arılarının bir bölüğünden ayrılıp başka bir kovana gitmek, yeni bir oğul anısı topluluğu meydana getirmek.

Şakası Yok: Tehlikeli, (O) hatır gönül tanımaz, yapması gereken, ciddi olaya.

Şakaya Vurmak: Ciddi bir söz ve şaka üzerinden geçiştirmek.

Tabana Kuvvet: Binecek bir şey yok, yayan başka iyi bakımda" anlamında kullanılır.

Tam Üstüne Basmak: İstenilen her şeyi bulmak, fikir ve hedefte sevimlik, arzu söylenmek için.

Kitabımızın sayfaları yukarıdaki görsellerden oluşmakta olup matbaada bastırılmıştır. Kitabımızda toplam 100 tane deyim ve anlamları vardır ve kitabımız 51 sayfadan oluşmaktadır.

4. Yöntem:

Yaptığım literatür çalışmaları sonucunda projemizin konusuyla ilgili makale, dergi, gazete, kitap gibi kaynaklardan araştırmalar yaptım ve bu araştırmaları öğretmenimle paylaştım. Öğretmenimle ilimizde bulunan işitme engelliler okulunda çalışan öğretmenlerle görüşüp kullandıkları özel bir kitap olmadığını öğrendik. Edindiğim bilgiler ve yaptığım literatür çalışmaları projemi destekler nitelikteydi. Bu bilgiler doğrultusunda çalışmaya büyük bir heyecanla başladım. Çalışmada araştırma ve tasarlama yöntemleri kullandım.

İlk önce günlük hayatta kullanılan deyimleri listeledik. Daha sonra listemizdeki deyimleri ve bu deyimlerin anlamlarını TDK'nin Deyimler Sözlüğünden bakarak belirledik.

Aba vakti yaba, yaba vakti aba: Kişinin ihtiyaçlarını mevsiminden, sezonundan, vaktinden önce ucu olduğu zamanda karşılaması.

Abacı, kebeci, ara yerde sen neci?: Olay ve konu hakkında yeterliliği, yetkisi olmayan kişiler için "Sen neden karışyorsun?" anlamında kullanılır.

Abayı yakmak: Bir kimseye gönlünü kaptırmak. "Bizim oğlan komşu kızına abayı yakmış."

Abbas yolcu: 1) Yolculuğa çıkmaya kararlı. 2) ölmek üzere olan kimse için şaka yollu söylenir.

Abdestinden şüphesi olmamak: Kötü bir iş yapmadığına emin olmak.

Abes kaçmak (söz): Söylenilen sözün ortama, konuya uygun olmaması. "İş toplantısında akşamı maçtan bahsetmesi abes kaçtı."

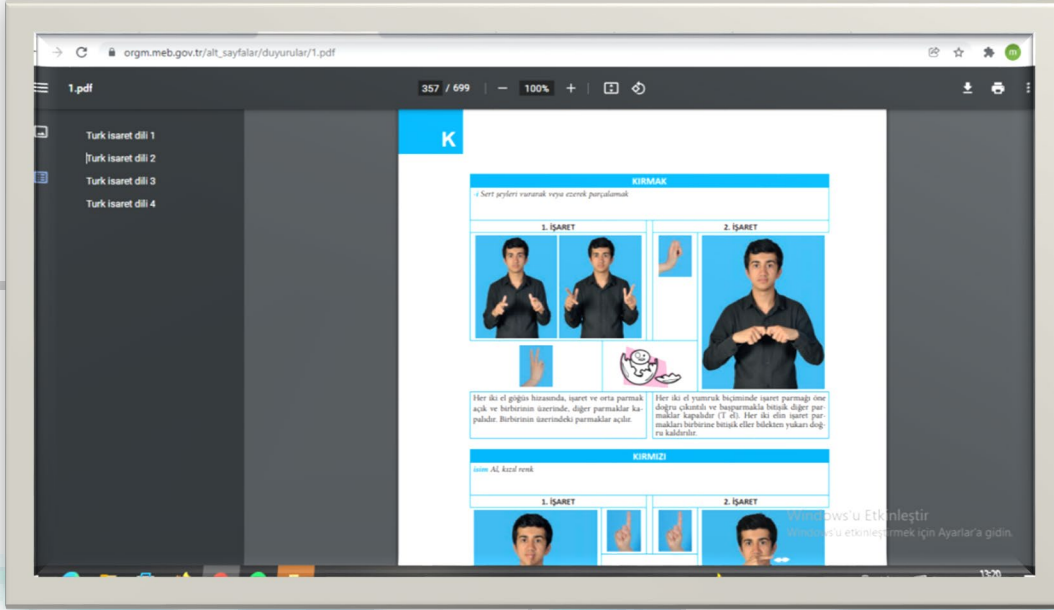
Abesle iştilal etmek: Yersiz, yararsız, boş ve anlamsız şeylerle vakit geçirmek.

Abuk sabuk konuşmak: Düşünmeden, birbiriyle ilgisi olmayan, tutarsız, saçma sapan söz söylemek. "Yeter artık, abuk sabuk konuşmalarına daha fazla dayanamayacağım."

Abur cubur: Yararlı olup olmadığı düşünülmezsizin rast gele yenen, yemek yerini tutmayan

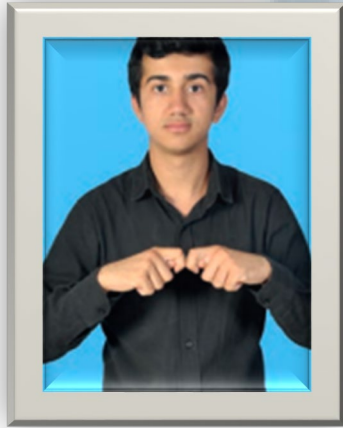
TABLO 4

Deyimlerde yer alan her bir kelimenin Türk İşaret Sözlüğündeki resimlerine baktık(Güngör, Bağrıaçık, Demirdöğen, Günaydın ve Karahan, 2011). Bu sözlükteki hangi kelimeye karşılık geliyorsa o kelimenin ilk önce ekran fotoğrafını aldık.

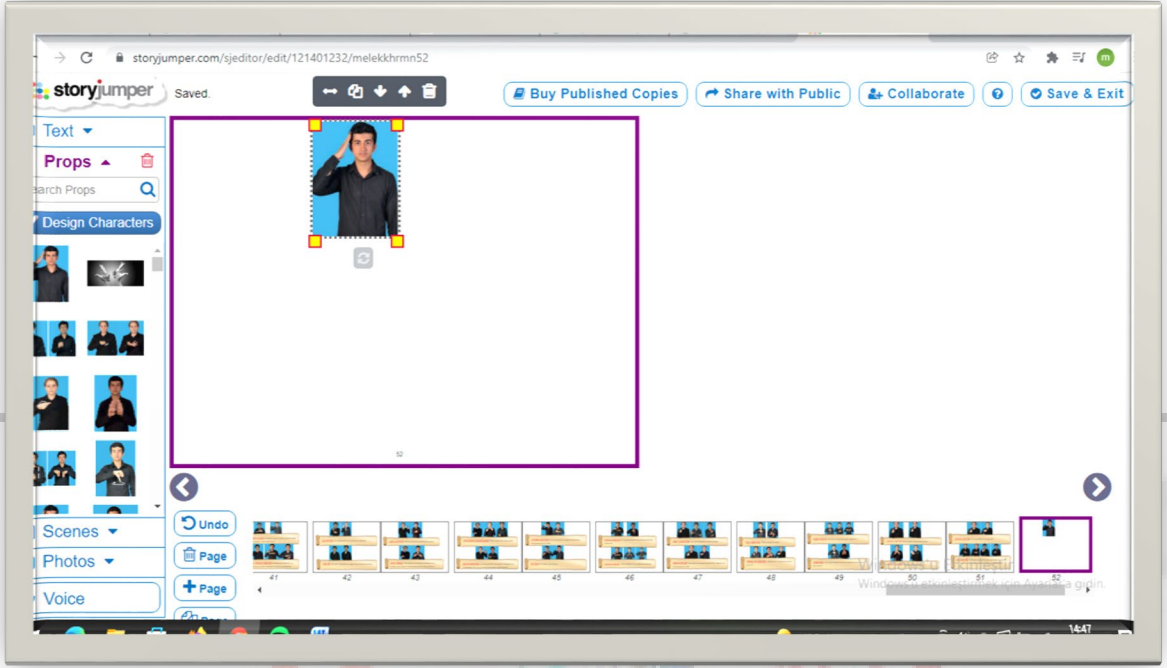
TABLO 5

Daha sonra ekran fotoğraflarından kullanacağımız kelimenin resmini aldık.

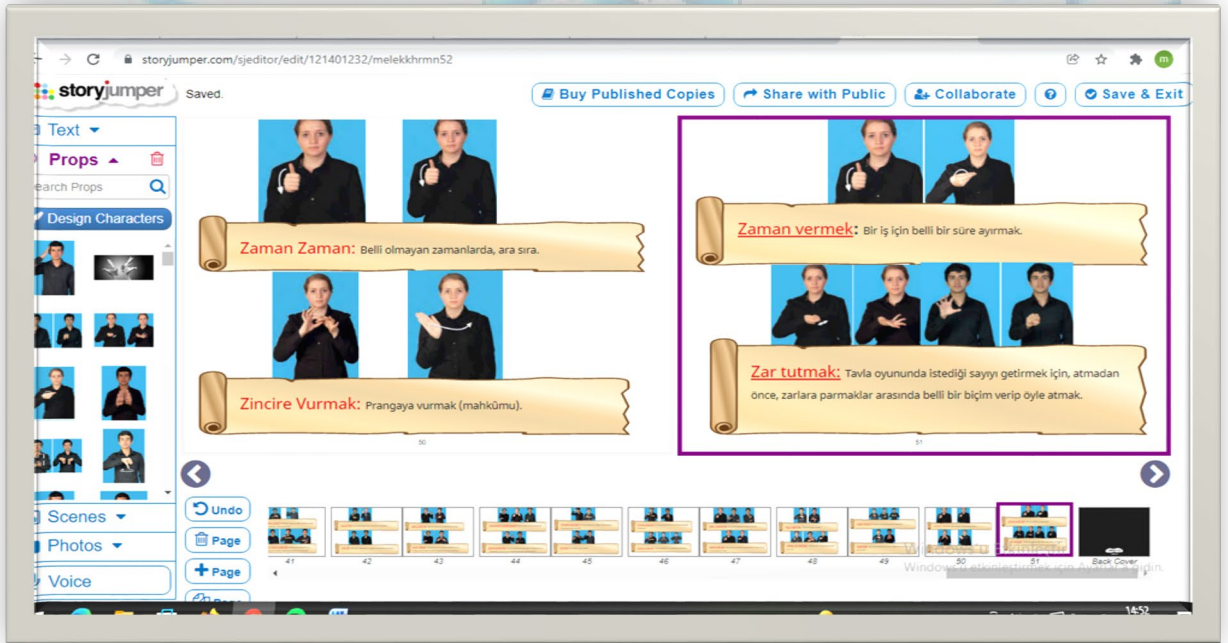
TABLO 6

Ancak deyimlerde yer alan bütün kelimelerin işaret dilinde karşılığı olmadığı için; işaret dilinde anlamı olan kelimelerden oluşan deyimleri kullanabildik. Web 2.0 araçlarından olan storyjumper uygulamasını bu projemizde kullanmayı uygun gördük. Storyjumper: Bir web sitesi üzerinden dijital hikayeler oluşturma imkanı veren bir platformdur(Bilişim Notları, 2021). Çünkü işitme engelliler için düşündüğümüz deyimler kitabını özgün bir şekilde tasarlamak istiyorduk. Kullanacak olduğumuz resmi storyjumper adlı uygulamadaki sayfalara kullanacağımız resmi uygulamadaki resmi yerleştirdik.

TABLO 7

Daha sonra kullandığımız resim hangi kelimeye karşılık geliyorsa onu program sayfasına yazdık.

TABLO 8

Bu kitap için 384 tane ekran fotoğrafı çekilmiş ve düzenleme yapılmıştır. Kitapta toplam 100 tane deyim ve anlamları mevcuttur. Kitabımız 51 sayfadan oluşmaktadır. Bu kitap alanında yapılmış ilk ve tek kitap olacağı için kitabımızı tasarlarken daha faydalı olması için sürekli tasarımda değişiklikler yaptık. Ayrıca işitme engelliler için düşündüğümüz bu kitaba

ses ekleyip kitabı GÖRME ENGELLİLERİN de kullanabileceği deyimler kitabı haline getirdik. Kitabımızın basıma hazır olduğundan emin olduktan sonra kitabımızı bir matbaada bastıracağız. Böylece hem basılı hem de dijital ortamda yararlanılabilecek bir kaynak haline getirdik. Bu projemizi sizlere sunmaktan ve projemizle bütün işitme engelli kardeşlerimizin eğitim hayatına kolaylık sağlayacağından büyük bir mutluluk duymaktayız.

5. Yenilikçi (İnovatif) Yönü:

İlk önce sorunu belirledik ve sorun için çözümler üretmeye başladık. Bulduğumuz çözümlerin benzerleri olup olmadığını araştırdık. Benzeri bir yana böyle bir soruna hiçbir çözüm önerisi ya da çalışması bulunmaması bizi çok şaşırttı ve açığı üzdü. Bu alanda daha önce böyle bir çalışma yapılmaması bizi daha da gayretlendirdi ve büyük bir azimle çalıştık.

Sonuç olarak yaptığımız çalışma özgün bir ürün olup geliştirilebilir niteliktedir. Bizim düşündüğümüz işitme engelliler için deyimler kitabı alanında büyük bir ışık oluşturacağını düşünüyoruz. Bundan yola çıkarak işitme engellilerin kullandıkları diğer ders kitapları da bu şekilde işaret dilini kullanarak resimlendirilip kullanılabilir. Bu sayede hem işitme engelli bireylerin okul hayatları kolaylaşacak hem de derslerine giren öğretmenlerin daha verimli bir şekilde ders verebilmelerine olanak sağlanacaktır. Aynı zamanda öğrencilerin deyimleri konuşma dilinde daha fazla yer alması hem de web 2 araçlarını tanımaları ve kullanmaları sağlanmış olacaktır. Projemizle hazırlanmış olduğumuz materyalde yer alan deyimlerin günlük hayatta kullanılan deyimlerden seçilmiş olması onların sadece Türkçe derslerini değil günlük hayattaki iletişimlerini de kolaylaştıracak işitme engelli bireylerin bu alandaki SESİ olacaktır.

Bizim hayata geçirdiğimiz bu proje ile işitme engellilerin işaret dili ile yazılmış yazılı basın kaynağı olacaktır. Bu çalışma ile İşitme engellilerin eğitim hayatına önemli bir katkı sunulmuş olup bundan sonra yapılabilecek çalışmalara da projemiz ışık tutacaktır. İşaret dili daha da yaygınlaştırılmış olup bunu işitme engellilerin kullandığı tüm materyallerde uygulayabiliriz. Çünkü onların eğitimlerine ne kadar önem verirsek geri dönütleri de o derece başarılı olacaktır. İşitme ve görme engellilerin günlük hayatta karşılaştıkları sorunlara çözümler üretip onların hayat kalitelerini yükseltebiliriz.

Benim hazırladığım bu proje ile daha önce böyle bir çalışma yapılmadığını ve büyük bir eksiklik olduğunu ortaya koyarak, işitme engellilerin eğitimine ve hayatına çok büyük bir katkı sağlayacaktır. Yapılan bu çalışma büyük bir örnek teşkil edecek olup hem işitme engellilerin hem de öğretmenlerin işlerini kolaylaştıracaktır.

6. Uygulanabilirlik:

Hazırladığımız bu kitabı hem işitme engelli hem de görme engelli kardeşlerimiz rahatlıkla kullanabileceklerdir. Kitabımızın dijital ortamda da olması hedef kitlenin kullanımını da daha da kolaylaştıracaktır. İlimizde işitme engellilere yönelik bulunan Nuriye Halit Çebi Özel Eğitim Meslek Lisesi'nde kitabımızın tanıtımı yapılmış olup, hem öğretmenler hem de öğrenciler tarafından büyük büyük takdir toplamıştır. Okulda bulunan edebiyat öğretmeni bir

hafta boyunca kitapla ders işlemiş olup kendisi açısından konuyu daha kolay anlattığını ifade etmiştir. Öğrenciler açısından de deyimlerin çok daha kolay kavrandığını ve akılda kalıcı olduğunu söylemiştir. Kesinlikle işaret dilinle hazırlanmış böyle bir kaynağın tüm ders ve konular için olması gerektiğini vurgulamıştır.

7. Tahmini Maliyet ve Proje Zaman Planlaması:

Kitabımız storyjumper adlı uygulamada oluşturulmuş olup matbaada 180 TL ye bastırılmıştır.

İŞİN TANIMI	AYLAR					
	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	OCAK	ŞUBAT
LİTERATÜR TARAMA	X	X	X	X		
BİLGİ TOPLAMA	X	X	X	X		
PROJEYİ GERÇEKLEŞTİRME			X	X	X	X
PROJE RAPORU YAZIMI				X	X	X

8. Proje Fikrinin Hedef Kitlesi (Kullanıcılar):

Projemiz her yaştan işitme ve görme yetersizliği olan kardeşlerimiz için tasarlanmıştır.

9. Riskler:

Projemizi oluşturma ve uygulama aşamalarında herhangi bir risk taşımamaktadır.

10. Kaynaklar:

Büyükbayrak, B. *Engelli Bireylerin İstihdamı Azalıyor*. Doğruluk Payı Erişim Tarihi :15/10/2021

<https://www.dogrulukpayi.com/bulten/3-aralik-uluslararası-engelliler-gunu>

Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2021, 04). Türkiye Sağlık Araştırması. *Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni*, s. 11.

Engelsiz Yaşama Derneği(2010). *Sayılarla Dünya'da ve Türkiye'de Engellilik* Erişim Tarihi 15/10/2021. <https://ey-der.com/ana-sayfa/turkiye-ve-dunyada-engelliler/>

Güngör, C., Bağrıaçık, T., Demirdöğen, İ., Günaydın, A., & Karahan, V. (2015). *Türk İşaret Dili Sözlüğü*. Ankara: TC Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Özcan , M. (2010). *İşitme Engellilerin Eğitiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Grafik Tasarım Açısından İncelenmesi*. Gazi Üniversitesi, Ankara.

Rakipoğlu, Z. (2019, 09 19). *2050 de 950 Milyonu Aşan İşitme Engelli Olucak*. Erişim Tarihi 20/11/2021.

<https://www.aa.com.tr/tr/saglik/2050de-900-milyonu-askin-isitme-engelli-olacak/1588123>

Sevinç, Ş., Aslan , F., ve Özkan , B. (2015). İşitme kaybı derecelerinin çocuk üzerine etkileri. *İşitme Engelliler İçin Öğretmen Kılavuz Kitabı* (s.3, 7). TC Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Bilişim Notları. (04/02/2021). *StoryJumper Uygulaması Nedir ? Nasıl Kullanılır?* Erişim Tarihi 12/10/2021 <https://www.bilisimnotlari.net/2021/02/04/storyjumper-uygulamasi-nedir-nasil-kullanilir/>

Şimşek, E. & Karasu, T. (2016). *Din Eğitiminde Engellilere Yönelik Öğretim Materyalleri (Öğretmen Görüşlerine Dayalı)* . Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi , (37) , 51-73 . <https://dergipark.org.tr/tr/pub/spcd/issue/27089/283228>

